

Hannele Fremer

15.5.2020

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Eduskunta

TyV@eduskunta.fi

Kirjallinen asiantuntijalausunto ma 18.5.2020 klo 14.00

Valtioneuvoston asetus väliaikaisista poikkeuksista sovellettaessa eräitä vuosilomalain, työaikelain ja työsopimuslain säännöksiä, M 22/2020 vp

Eduskunnan työ- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt STTK:lta lausuntoa asetuksesta, jolla pyritään reagoimaan virusepidemiasta aiheutuvaan henkilöstöpulaan yhteiskunnan kriittisissä toiminnoissa. Järjestelyt koskevat työnantajan oikeutta poiketa työaikelain lepoaikoja ja ylityörajoituksia, vuosilomalain vuosiloman antamista sekä irtisanomisaikoja koskevista säännöksistä terveydenhuollossa ja sosiaalitoimessa.

Perustuslain 23 §:n 1 momentin mukaan perusoikeuksista voidaan säätää lailla tai laissa erityisestä syystä säädetyn ja soveltamisalaltaan täsmällisesti rajatun valtuuden nojalla annettavalla valtioneuvoston asetuksella sellaisia tilapäisiä poikkeuksia, jotka ovat välttämättömiä valmiuslain 3 §:n 5 kohdassa tarkoitetun vaikutuksiltaan erityisen vakavaa suuronnettomuutta vastaavan ja hyvin laajalle levinneen ja vaarallisen tartuntataudin perusteella. Perusoikeuksien rajoittamisen täytyy olla välttämätöntä, täsmällistä, tarkkarajaista ja samalla on huolehdittava tehokkaista oikeussuojakeinoista.

STTK katsoo, että vuosilomaa, ylityötä, lepoaikoja ja irtisanomisaikaa koskevan poikkeusäytäntelyn jatkamiselle ei ole enää perustuslain mukaisia perusteita. Sosiaali- ja terveydenhuoltoalaa pitkään koskettanut työvoimapula ei ole riittävä peruste jatkaa palvelussuhteen ehtoja koskevia poikkeussäännöksiä.

Sosiaali- ja terveysalalla on hyödynnetty asetuksen mahdollistamia toimia myös varmuuden vuoksi ilman perusteluja. Jo vahvistettuja vuosilomia on peruttu ja työntekijöitä on määrätty vuosilomalle ilman työ- tai virkaehtosopimuksen mukaista ilmoitusaikaa.

Hannele Fremer

15.5.2020

Työntekijöille on lisäksi ilmoitettu, että vuosiloman aikana työntekijän tulee olla tavoitettavissa, koska kesäloma voidaan perua. Työntekijät on määrätty tekemään ylityötä ilman suostumusta ja lepoajoista on poikettu. Kaikki nämä toimenpiteet vaikuttavat negatiivisesti työntekijöiden jaksamiseen ja lisäävät kuormitusta työssä entisestään.

Myös työntekijöiden irtisanomisaikoja on pidennetty, mikä rajoittaa työntekijöiden perustuslain 18 §:n mukaista oikeutta työhön. Työnantajat ovat pidentäneet irtisanomisaikoja lähes poikkeuksesta pisimmällä mahdollisella tavalla, neljään kuukauteen. Tämä on johtanut tilanteisiin, joissa työntekijät ovat menettäneet uudet, paremmin palkatut työpaikkansa, koska nykyinen työnantaja on voinut pidentää työntekijän sidottuisuutta jopa 3,5 kuukaudella. Vain työntekijä voi syyllistyä sanktioituun valmiuslakirikkomukseen, mikäli ei noudattaisi työnantajansa määräystä. Sen sijaan työnantajan väärinkäytöksiin puuttumiseen ei ole mitään nopeita oikeussuojakeinoja. Tämä on täysin kohtuutonta työntekijöille.

STTK pitää erittäin tärkeänä, että työntekijöiden jaksamiseen, terveyteen ja turvallisuuteen kiinnitetään erityistä huomiota. Vuosilomien perumiset, keskeyttämiset ja siirtämiset sekä liian lyhyet lepoajat ovat suuri riski työntekijöiden jaksamiselle ja työkyvylle, ja voivat johtaa työtapaturmien ja sairauspoissaolojen määrien kasvuun.

Lisäksi työnantajat ovat käyttäneet työntekijöiden siirtoon oikeuttavaa kunnallisen virka- ja työehtosopimuksen määräyksiä, jotka sallivat työntekijän siirtämisen tilapäisesti enintään kahdeksan viikon ajaksi toisiin työtehtäviin sekä vahvistaa vuosiloma kahden viikon ilmoitusaikaa käyttäen ja vain kahdeksi viikoksi kerrallaan. STTK korostaa, että työ- ja virkaehtosopimukseen perustuvat palvelussuhteiden ehtoja koskevat järjestelyt ovat työnantajien käytettävissä ilman palvelussuhteen ehtoja koskevia poikkeussääntelyä.

Poikkeussäännöksiä on tarkoitus jatka valtakunnallisesti, vaikka toimenpiteissä on ollut alueellista vaihtelua. Alueilla, joilla on vasta vähän tai erittäin vähän tautitapauksia, poikkeusvaltuuksia ei ole juuri käytetty. Poikkeussäännösten voimassaolon jatkaminen koko valtakunnan tasolla ei ole myöskään perusteltu.

STTK ry

Hannele Fremer

15.5.2020

Lisätietoja

Hannele Fremer, juristi
hannele.fremer@sttk.fi